

Problematika vykazování zisku a Capex

Šárka Findová¹
Jan Lhota²

¹ Ústav řízení a ekonomiky podniku, ČVUT, Fakulta strojní, Karlovo nám. 13, Praha 2, sarka.findova@seznam.cz

² Ústav řízení a ekonomiky podniku, ČVUT, Fakulta strojní, Karlovo nám. 13, Praha 2, jan.lhota@fs.cvut.cz

Grant: SGS17/178/OHK2/3T/12

Název grantu: Moderní nástroje řízení nákladů

Oborové zaměření: AH - Ekonomie

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Příspěvek má za cíl poukázat na různé chápání vykazování zisku, resp. ukazatelů výkonnosti podniku přes hospodářský výsledek, neboť nemusí být vykazován zisk pouze ze základního rozdílu mezi výnosy a náklady, ale existuje několik ukazatelů, které prokazují tvorbu zisku a používají různé postupy výpočtu. Protože mnohé z ukazatelů pracují s výkazy Capex, je v příspěvku poukázáno na možnost chybovosti, resp. nepřesnosti ve vykazování Capexu.

Klíčová slova zisk, Capex, ukazatele, reporting

1. ÚVOD

Podle ekonomické teorie je zisk kladný rozdíl mezi výnosy a náklady. V reálném světě se však jako „zisk“ označuje celá řada naprosto odlišných ekonomických ukazatelů: EAT, EBT, EBIT, EBITDA, OIBDA, NOPAT. Zisk neříká nic o tom, jak se podniku daří nebo co získal. Zisk porovnává účetní náklady s účetními výnosy, které mohou být často zkráceny řadou faktorů jako je časové hledisko (rozdíl mezi náklady a výdaji v čase). Zisk tak bohužel nemusí ještě nic vypovídat o tom, kolik daný podnik skutečně vydělal, natož pak o tom, jak se změnila jeho hodnota anebo co přinesl svým majitelům. Zisk dokáže výrazně zkraslit i jednorázové výnosy z prodeje nemovitostí, nákupy, opožděné dodávky atd. Na zisk je proto dobré pohlížet spíše jako na účetní položku, kterou je třeba vnímat v kontextu jiných ukazatelů jako je přidaná hodnota, celkové tržby, vlastní kapitál, atd.

Provozní výsledek hospodaření

Provozní výsledek hospodaření je zákonnou normou v České republice jasně definovaná hodnota povinně zveřejňovaná ve Výkazu zisku a ztráty. Tento údaj nám vlastně říká, kolik společnost vydělala svou běžnou činností (tj. tím, co obvykle dělá, vyjma ziskových/ztrátových operací na finančních trzích) bez uvážení daně z příjmu právnických osob.

Operating Income

S obdobou provozního výsledku hospodaření se lze setkat například i v USA, a to v podobě tzv. Operating income. K jeho výpočtu však vede poněkud jiný vzorec respektující americké účetní standardy. Operating income se tak vypočítá jako rozdíl hrubého výnosu (gross income) neboli tržeb a provozních nákladů (operating expenses neboli OPEX), od kterého se ještě odečtou odpisy. Operating

income však oproti Provoznímu výsledku hospodaření nepočítá s daněmi.

Výsledek hospodaření za účetní období

Výsledek hospodaření získáme sečtením výsledku hospodaření za běžnou činnost mimořádným výsledkem hospodaření a odečtením řádku převod podílu na výsledku hospodaření společníkům

EAT (Earnings after taxes)

Jako EAT se označuje zisk po zdanění. To odpovídá českému Výsledku hospodaření za účetní období. Hodnota pro EAT a Výsledek hospodaření za účetní období je však závislá na účetních předpisech té které dané země.

EBT (Earnings before taxes)

Earnings before taxes neboli zisk před zdaněním se vypočítá v analogii českých účetních předpisů jako výsledek hospodaření za účetní období + daň z příjmů za běžnou činnost + daň z příjmů z mimořádné činnosti.

EBIT (Earning before interests and taxes)

EBIT coby zisk před úroky a zdaněním je asi nejčastěji využívaným finančním ukazatelem v anglofonních zemích. EBIT převedeno do českého prostředí lze získat jako EBT + nákladové úroky.

EBITDA (Earnings Before Interests, Taxes, Depreciation and Amortization)

EBITDA neboli zisk před úroky, zdaněním, odpisy a amortizací je dalším často používaným ukazatelem v anglofonních zemích, který však nerespektuje účetní standardy GAAP (Generally Accepted Accounting Principles). EBITDA se jako ukazatel velice často používal a používá u podniků, u kterých dosahují odpisy vysokých částek (např. telekomunikační operátoři). EBITDA je do českých podmínek poměrně těžko převoditelná, neboť amortizaci zakoupeného zboží u nás zohledňují právě odpisy. Pokud však připustíme, že odpisy a amortizace jsou totéž, můžeme EBITDA získat jako EBIT + Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku.

NOPAT (Net Operating Profit After Taxes)

NOPAT neboli čistý provozní zisk po zdanění je poněkud komplikovaným ukazatelem, a to i v anglofonní literatuře, která obsahuje dva různé vzorce. Ten první pracuje s přísně terminologickým přístupem, kdy od Operating Profit (což je často používaná alternativa k Operating Income) pouze odečte částku

odvedenou na daních – tj. vynásobí jej závorkou (1 – sazba DPPO) potažmo odečte částku zaplacenou na DPPO. Jiné zdroje zase hovoří o tom, že NOPAT nebere v úvahu CAPEX (Capital Expenditure) neboli náklady (a ani úroky) na dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek.

České versus americké ukazatele zisku

Řada lidí v České republice velice často a ráda využívá termíny z anglofonních zemí povětšinou odvozené ze standardů GAAP k označení finančních ukazatelů uváděných v českém výkazu zisku a ztráty. Bohužel, jak jsme si ukázali výše, takoveto označování je nesprávné. A ještě více nesprávné je u velice populárních pojmů CAPEX a OPEX, které v české výsledovce nemají přímé protějšky. Některé podniky v České republice (obvykle se zahraničními vlastnky) řeší existující terminologický nesoulad tím, že ve své výroční zprávě zveřejňují rozvahu a výkaz zisku a ztráty podle českých i GAAP účetních standardů. V takovém případě je pak EBIT skutečným EBITem a výsledek hospodaření před zdaněním skutečným výsledkem hospodaření před zdaněním. U společností, které však využívají jen jeden z účetních standardů, je však v každém případě nutná určitá aproximace, se kterou je nutné počítat v každém případě, i tehdy, kdy uvádíme vzorec pro přepočet, který nijak nezohledňuje to, co vše a jakým způsobem lze uzнат jako daňový náklad apod.

2. ANALYTICKÝ A ÚČETNÍ POHLED PŘI VYKAZOVÁNÍ CAPEXU

2.1 Capex

Kapitálové výdaje známé jako Capex (Capital expenditures), jsou výdaje, které vznikají podniku, při pořízení dlouhodobého majetku, nebo jeho technického zhodnocení za účelem vytvoření budoucích přínosů (benefitů, zisku). Přínosy plynoucí z kapitálových výdajů přesahují účetní období skutečných výdajů vynaložených na pořízení majetku. Dotčený majetek může být hmotný nebo nehmotný. Kapitálové výdaje zahrnují vše od nákladů vynaložených na instalaci fixního majetku, právní náklady na jeho získání, rozšíření nebo zlepšení stavu dlouhodobého majetku. Tento druh výdajů je uveden v rozvaze na straně aktiv.

Příklad kapitálových výdajů (Capex): nákup nábytku za 50.000,- Kč, stroj za 10.000.000,- Kč, výdaje 10.000,- Kč a 40.000,- Kč na instalaci a modernizaci stroje. Všechny tyto příklady představují pro společnost Capex. Dokonce i náklady na modernizaci a instalaci budou kvalifikovány jako kapitálové výdaje.

2.2 Opex

Provozní výdaje a provozní náklady známé jako Opex (Operating expenditures), jsou výdaje, které musí podnik vynaložit na provozování podniku a jeho každodenní provoz. Výhody plynoucí z těchto výdajů jsou, že byly vyčerpány ve stejném účetním období. Tento druh výdajů je uveden ve výkazu zisku a ztráty na straně nákladů. Příklad provozních výdajů (Opex): tisk, telefon, elektřina, údržba a opravy, pojištění, ...

Při diskusích o výdajích ve společnosti často slyšíte odkaz na Capex a Opex, a přestože se oba týkají peněz vyplacených ze společnosti, mají velmi odlišné významy. Pochopení různých významů je důležité pro jasný obraz o tom, na co se každý z nich odkazuje.

Capex je široce užívané zkrácení termínu kapitálové výdaje a vztahuje se na výdaje, které podnikům vznikají v budoucnu. Nákupy nových budov nebo strojů by byly považovány za hlavní, protože to jsou výdaje, které vznikají společnosti, a které by měly v budoucnu přinést prospěch. Kromě nákupu nových zařízení může

společnost Capex také odkazovat na zlepšení nebo doplnění stávajících aktiv, které podnik drží.

Význam Capexu v podnikatelských rozpočtech je, že dokazuje, kolik podnik vynakládá na budoucí investice. To je důvod, proč se rozpočty kapitálových výdajů ve společnostech řídí analytiky tak detailně. Kapitálové výdaje jsou také číslem, které se může každým rokem výrazně lišit, takže je mnohem důležitější sledovat kapitálové výdaje společnosti v určitých časových obdobích. Přiměřené kapitálové výdaje se skutečně liší od průmyslu k průmyslu, přičemž některé průmyslové odvětví (tj. ropa a plyn) vyžadují významné kapitálové investice a jiné (tj. maloobchod) vyžadují daleko nižší investiční kapitál.

Opex je široce používaným zkrácením termínu provozní výdaje a vztahuje se na výdaje, které podnikatelská činnost vynakládá v každodenním provozu. Provozní náklady obvykle nemají budoucí přínos a zahrnují výdaje jako mzdy, inženýrské služby a nájemné. Obecné opravy a údržba budov a zařízení jsou také považovány za provozní náklady za předpokladu, že nedošlo k vylepšením, které mají vliv na efektivitu nebo životnost aktiva.

Význam Opexu spočívá v tom, že nejsou získány žádné budoucí výhody, jsou to skutečně náklady na podnikání a je třeba je řídit. Společnost může snadno skončit ve ztrátě, pokud je jejich Opex příliš vysoký a vyčerpá všechny své zisky. Opex se také liší od průmyslu k průmyslu, takže je důležité porovnat Opex čísla společnosti, kterou sledujete s čísly ostatních podniku podobné úrovně v daném odvětví průmyslu.

2.3 Účetnictví a daňové zacházení

Opex a Capex se významně liší v tom, jak jsou zpracovávány pro účetní a daňové účely. Kapitálové výdaje jsou typicky vykázány jako aktiva v rozvaze a jejich hodnota je účtována do nákladů několik let prostřednictvím odepisování. Provozní výdaje jsou okamžitě vykázány ve výkazu zisku a ztráty. Pro daňové účely je řešení často stejné (s občasnými výjimkami u některých typů kapitálu nebo provozních výdajů).

Výsledkem jsou konkurenční tlaky u podniků, pokud jde o volbu, zda si některé náklady vykázat jako kapitál nebo výdaje. Ke zlepšení čistého finančního zisku společnosti existuje podnět k tomu, aby se náklady považovaly za Capex rozložily se na několik let. Na druhou stranu je snížení výše daní za rok motivací pro považovat výdaje za Opexy, tj. rozpoznat náklady a snížit celkové daňové zatížení daného roku. Společnosti neustále rozvažují tato rozhodnutí v případech, kde existuje prostor pro účetní volbu a řešení není výslovně uvedeno.

Tab 1. Přehled pořizovacích účtů z rozvahy podniku

041.01	Pořízení drobného NHM - licence
041.02	Pořízení drobného NHM - ostatní
041.03	Pořízení DNHM – interní systémy
041.04	Pořízení DNHM – externí systémy
042.01	Pořízení drobného HM – IT majetek
042.02	Pořízení drobného HM - ostatní
042.03	Pořízení DHM – interní systémy
042.04	Pořízení DHM – externí systémy
042.05	Pořízení DHM – ostatní IT
042.06	Pořízení DHM – ostatní

3. ANALYTICKÝ A ÚČETNÍ POHLED PŘI VYKAZOVÁNÍ CAPEXU

Jako názorný příklad uvedeme situaci, kdy je pořízen server v hodnotě 260 tisíc korun, který byl zakoupen pro fungování externích systémů (účet 042.04), ale byl chybně zaúčtován na účet, kam se účtuje pořízení interních systémů (042.03). Takovouto chybu je možné opravit prakticky několika způsoby, přičemž mohou být správně z hlediska účetního, ale ne zcela správně z hlediska analytického, resp. výkaz, se kterým pracuje analytik, může být chybný, neboť systémový report, použitý pro analytický výkaz, je sestaven určitým způsobem tak, aby vytáhl data z určitého účtu a z určitého sloupce účetního výkazu a zde je právě prostor pro chybné vykázování, pokud není nastaven jiný kontrolní mechanismus.

Zaúčtování pořízení serveru

Bankovní účet		Dodavatel		042.03
260	← (2) →	260	← (1) →	260

- (1)...zaúčtování dodavatelské faktury na špatný účet
(2)...zaplacení dodavatelské faktury

Ideálním způsobem pro opravu zaúčtování je samozřejmě stornování původního zaúčtování faktury a zaúčtování celého hospodářského případu znovu. Toto je opravdu logicky nejvhodnější způsob, bohužel ale v praxi komplikovaný, neboť zaúčtováním faktury je vygenerováno unikátní číslo interního dokladu, se kterým je jednak spárována platba z bankovního systému a jednak toto číslo faktury může být dále vázáno na další systémy, kde probíhá další párování, odsouhlasení a generování dalších číselných řetězců a vazeb. Máme na mysli například objednávkový systém, kdy je daná objednávka po schválení všemi zainteresovanými osobami přenesena automaticky a s kódem speciální číselné řady do účetního systému. Účetní poté, co obdrží fyzicky fakturu za zboží nebo službu od dodavatele, zanesse tuto fakturu do účetního systému na základě automaticky přenesené objednávky z objednávkového systému a z účetního systému pak odchází zpět do objednávkového systému informace (faktura), která nese další unikátní číslo jiné číselné řady a všechny náležitosti objednávky. Prakticky se jedná o několik číselných řad, přes které spolu oba systémy pracují a jejichž informace propojují.

Hospodářské operace je nutné kontrolovat na tzv. těsnost souhlasu mezi dokladováním a plněním, tedy tím co je fakturováno a tím co bylo skutečně dodáno. Pro průkaznost účetnictví má význam přezkušování hospodářských operací z hlediska formální a věcné správnosti. Věcnou správnost obvykle ověřují účastníci účetního případu (ti, co účetní případ nařídili nebo schválili = objednatel produktu), formální správnost obvykle kontroluje účetní (kontroluje náležitosti dokladu – název dodavatele, IČO, DIČ, DPH,...). Je to logické, neboť účetní nerozumí např. technickým specifikacím serveru a naopak pracovník IT oddělení nemusí znát povinné náležitosti účetního dokladu a proces zaúčtování.

V tomto případě tedy udělal objednatel chybu a zadal objednávku, ze které vyplývalo, že se jedná o nákup serveru pro provoz interního systému. Jako objednatel potvrdil věcnou správnost hospodářské operace a faktura byla zaúčtována.

Ideální způsob opravy – storno:

Bankovní účet		Dodavatel		042.03		042.04
260	← (2) →	260	← (1) →	260		
		-260	← (3) →	-260		
		260	← (4) →			260

- (1)...zaúčtování dodavatelské faktury na špatný účet
(2)...zaplacení dodavatelské faktury
(3)...storno operace
(4)... zaúčtování dodavatelské faktury na správný účet

Pokud tedy není možné storno hospodářské operace, nabízejí se další dva způsoby, které však mají vliv na správnost analytického výkazu.

První způsob opravy chybného zaúčtování je ten, při kterém je proveden podvojný zápis ve smyslu kladné hodnoty na straně Dal chybného účtu a kladné hodnoty na straně Má dáti správného účtu (3).

Bankovní účet		Dodavatel		042.03		042.04
260	← (2) →	260	← (1) →	260	← (3) →	260

- (1)...zaúčtování dodavatelské faktury na špatný účet
(2)...zaplacení dodavatelské faktury
(3)...první způsob opravy

Druhý možný způsob opravy chybného zaúčtování je ten, při kterém je proveden podvojný zápis ve smyslu záporné hodnoty na straně Má dáti chybného účtu a kladné hodnoty na straně Má dáti správného účtu (4).

Bankovní účet		Dodavatel		042.03		042.04
↓260	← (2) →	260	← (1) →	260		
				→ -260		260

- (1)...zaúčtování dodavatelské faktury na špatný účet
(2)...zaplacení dodavatelské faktury
(3)...druhý způsob opravy

Z účetního pohledu tedy není problém, pořizovací účet 042.03 je nulový a hodnota serveru 260 tisíc je na správném účtu 042.04.

Problém však nastává v případě, kdy je analytický report sledování přírůstků kapitálových výdajů (Capex) nastaven tak, že stahuje data pouze ze stran Má dáti pořizovacích účtů. Pokud totiž tento report nastavuje osoba neznalá účetního procesu, resp. neznalá všech možností pro opravy účetních dokladů, vytvoří právě takový report, který stáhne data jen ze stran Má dáti, neboť je logické, že jen a pouze na straně Má dáti jsou přírůstky, protože se jedná o účet aktivní (naopak u pasivních účtů jsou přírůstky na straně Dal). Logický je tento postup také z toho důvodu, že na straně Dal pořizovacích účtů se projevuje majetek zařazený, tj. zaúčtovaný na účty 01xx a 02xx.

V tomto případě jediný správný postup opravy je druhý způsob – záporná hodnota hospodářské operace na straně Má dáti chybného účtu a kladná hodnota na straně Má dáti správného účtu. Jinak

bohužel může dojít k tomu, že jsou vykazovány nesprávné hodnoty, tj. může například dojít k duplicitě vykazovaných hodnot.

Použití prvního způsobu opravy:

042.03		042.04	
260	260	260	
320			
50			
46			
210			
886	260	260	

V uvedeném příkladu to vypadá, že přírůstek kapitálových výdajů v určitém období je 1.146 (= 886 + 260).

Při použití druhého způsobu opravy:

042.03		042.04	
260		260	
-260			
320			
50			
46			
210			
626	0	260	

V uvedeném příkladu je jasné, že přírůstek kapitálových výdajů v určitém období je 886 (= 626 + 260).

Cílem příspěvku bylo poukázat na různé chápání vykazování zisku, resp. ukazatelů výkonnosti podniku přes hospodářský výsledek. Bylo uvedeno několik ekonomických ukazatelů a různé postupy výpočtu. Mnohé z ukazatelů pracují s výkazy Capex a Opex. Příspěvek je dále zaměřen na Capex, jehož stručné složení a obsah byl popsán a na praktickém příkladu bylo poukázáno na možnost chybovosti, resp. nepřesností ve vykazování Capexu. Vliv nesprávných hodnot dodávaných následně do výpočtu

ekonomických ukazatelů má dopad na celkový prezentovaný výsledek podniku.

Zdroje

1. SYNEK, Miloslav a kol. Podniková ekonomika. 4. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 475 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-892-4.
2. SCHOLLEOVÁ, Hana. Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy. 1. vyd. [s.l.]: Grada Publishing, a. s., 2008. 256 s. ISBN 978-80-247-2424-9.
3. CONSTAND, Richard. University of West Florida [online]. 2001 [cit. 2010-08-17]. Calculation of Annual Incremental After Tax Cash Flows. Dostupné z: <<http://uwf.edu/rconstand/GEB5874/T9-CapBud/Calculating%20Incremental%20Cash%20Flows.pdf>>.
4. Investopedia. Investopedia [online]. 2010 [cit. 2010-08-17]. Operating Income. Dostupné z: <<http://www.investopedia.com/terms/o/operatingincome.asp>>.
5. Investopedia. Investopedia [online]. 2010 [cit. 2010-08-17]. Earnings Before Tax. Dostupné z: <<http://www.investopedia.com/terms/e/ebt.asp>>.
6. Earnings before interest and taxes. In Wikipedia : the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, [cit. 2010-08-17]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Earnings_before_interest_and_taxes>.
7. Ebitda. In Wikipedia : the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, [cit. 2010-08-17]. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Ebitda>>.
8. Investopedia. Investopedia [online]. 2010 [cit. 2010-08-17]. Operating Income Before Depreciation And Amortization - OIBDA. Dostupné z: <<http://www.investopedia.com/terms/o/oibda.asp>>.
9. NOPAT. In Wikipedia : the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, [cit. 2010-08-17]. Dostupné z: <<http://en.wikipedia.org/wiki/NOPAT>>.
10. Investopedia [online]. 2010 [cit. 2010-08-17]. Net Operating Profit After Tax. Dostupné z: <<http://www.investopedia.com/terms/n/nopat.asp>>.
11. Není zisk jako zisk [online]. 2010 [cit. 2010-08-17] Dostupné z: <http://www.businessvize.cz/financni-analyza/neni-zisk-jako-zisk>
12. Capex & Opex [online] 2010 [cit. 2010-08-17] Dostupné z: <https://www.accounting-capital.com/expenses/capex-and-opex/>